

UDK 06.05:930.25(497.4)"2002/2024"

Prejeto: 9. 8. 2024

Arhivske »čaše nesmrtnosti« Aškerčeve nagrade in Aškerčeva priznanja 2002–2024

ANDREJ NARED

dr. zgod. znanosti, direktor

Arhiv Republike Slovenije, Zvezdarska 1, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: andrej.nared@gov.si

Izvleček

Prispevek je nekakšen retrospektivni esej o dobrih dveh desetletjih podeljevanja nagrad in priznanj za posebne dosežke s področja arhivistike. Avtor se spominja premierne podelitve leta 2002, predstavi normativne akte o podeljevanju stanovskih nagrad in priznanj ter delovanje komisije, ki lavreate izbira. Posebej je poudarjen pomen kakovostno pripravljenih nominacij, sicer so v prispevku povzete bistvene poteze dosedanjih bienalnih podelitev nagrad in priznanj, objavljena sta seznam prejemnikov in sestava komisij, ki so o prejemnikih odločale.

Abstract

THE ARCHIVAL "CHALICES OF IMMORTALITY"

THE AŠKERC AWARDS AND AŠKERC RECOGNITION AWARDS 2002–2024

The contribution is essentially a retrospective piece covering over 20 years of awards and recognition given for exceptional work in the field of archival science. The author addresses the work of the commission that determines laureates, recalls the premiere award from 2002, and presents normative acts on the bestowing of professional awards and recognitions. A special emphasis is placed on the significance of well-prepared nominations. Otherwise, the article outlines the key elements of the prior biannual awards and recognitions, presents the recipients' list, and describes the structure of the commissions that selected the recipients.

Ključne besede:

Arhivsko društvo Slovenije, Aškerčeve nagrade, Aškerčeva priznanja, Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj

Key-words:

Archival Society of Slovenia, Aškerc Awards, Aškerc Recognition Awards, Commission for the Aškerc Awards and Aškerc Recognitions Awards

Za začetek: Končno, dobili smo svoje nagrade in priznanja!

Arhivsko društvo Slovenije (ADS) si je vrsto let prizadevalo, da bi, podobno kot v sorodnih strokah, tudi v arhivistiki podeljevali nagrade in priznanja za posebne dosežke. Leta 1996 je bil o podeljevanju nagrad in priznanj sprejet poseben pravilnik, ki je bil skupaj s tedaj novimi društvenimi pravili tudi objavljen v drobni brošuri. Na občnih zborih leta 1996 in leta 1998 je bila celo izvoljena komisija za podeljevanje nagrad in priznanj, a se v praksi ni prav veliko zgodilo, saj društvo oziroma Ministrstvo za kulturo RS ni zagotovilo potrebnih sredstev. To se je spremenilo na začetku leta 2002, ko je društvo le dobilo namenska sredstva za organizacijo podelitve nagrade in priznanja. »V zameno« se je društvo odpovedalo vsakoletnim arhivskim zborovanjem, ki so odtlej bienalna.

Arhivisti smo svoje nagrade in priznanja poimenovali po Antonu Aškercu (1856–1912), ki je splošni javnosti bolj poznan kot pesnik (v kontekstu prispevka izpostavimo njegovo pesnitev Čaša nesmrtnosti), a ima posebno mesto tudi v zgodovini slovenske arhivistike. Opravljal je naloge prvega ljubljanskega mestnega arhivarja in že na prelomu 19. v 20. stoletje pri svojem delu upošteval nekatera še danes temeljna arhivska načela, zaradi česar ga štejemo za utemeljitelja slovenske arhivistike. Društveni statut pravi, da Aškerčevo nagrado društvo podeljuje za izjemne dosežke na področju varovanja in ohranjanja arhivske kulturne dediščine, za izvirne rešitve na tem področju oziroma za življenjsko delo na področju arhivske dejavnosti. Aškerčevo priznanje se podeljuje za odmevne prispevke k razvoju arhivistike, za popularizacijo arhivske dejavnosti in objave arhivskega gradiva v tekočem obdobju.

Leta 2024 bo arhivsko društvo ob svoji sedemdesetletnici Aškerčevo nagrado in Aškerčevo priznanje podelilo dvanajstič. Pisec tega prispevka sem bil pri skoraj vseh dosedanjih podelitvah tako ali drugače udeležen: kot tajnik društva (organizator) v letih 2002–2008, pisec predlogov za nagrado oziroma priznanje (2002, 2010, 2014), nominiranec za priznanje (2010), prejemnik priznanja (2016) in predsednik komisije za podeljevanje nagrad in priznanj (2018–). O dobrih dveh desetletjih podeljevanja arhivskih stanovskih nagrad in priznanj lahko zato res pišem »iz prve roke« in tudi dobesedno »iz glave«. Čeprav pričujoči prispevek nima klasičnega kritičnega aparata oziroma ne citira konkretnih dokumentov (poročil, zapisnikov, vabil ipd.), so vse navedbe v njem preverjene po društvenem in osebni arhivu ter objavah v reviji *Arhivi* in na društveni spletni strani.

Premierna podelitev

Prva podelitev vsekakor zasluži nekaj več pozornosti. Konstitutivna seja komisije, ki je bila izvoljena na občnem zboru 20. marca 2002, je bila 8. maja 2002, poleg predsednice društva Aleksandre Pavšič Milost so se je udeležili vsi člani: Nada Čibej, Vladimir Kološa, Janez Kopač, Milko Mikola in Emica Ogrizek. Poleg izbora predsednika (soglasno je bila izvoljena Nada Čibej) sta bili glavni temi priprava kriterijev za podelitev nagrad in priznanj ter objava razpisa. Na drugi seji, 26. junija, je komisija sprejela začasni poslovnik o delu komisije skupaj s kriteriji za podelitev.¹ Komisija je določila tudi obliko in vsebino javnega razpisa za zbiranje predlogov, ki je bil 14. avgusta v skrajšani obliki objavljen v časopisu *Dnevnik*, sicer pa na društveni spletni strani www.arhivsko-drustvo.si in na oglasnih deskah vseh slovenskih arhivov.

¹ Poslovnik je izvršni odbor ADS po izkušnjah s prvo podelitvijo nekoliko dopolnil in je bil nato marca 2003 sprejet na občnem zboru.

Komisija se je ponovno sestala 18. septembra. Ugotovila je, da je v razpisnem roku – do 13. septembra 2002 – na sedež društva prispelo sedem ovojnic. V teh je bilo pet predlogov za Aškerčevo nagrado in prav toliko za Aškerčevo priznanje. Za nagrado sta bila predlagana dva posameznika – Jože Žontar (štirikrat) in France Štukl, za priznanje so bili predlagani trije posamezniki – Franc Kralj (dvakrat), Peter Ribnikar, Aleksander Žižek in ena ustanova – Zgodovinski arhiv Ptuj. Komisija je brez sleherne dileme soglašala, da za Aškerčevo nagrado izbere Jožeta Žontarja, medtem ko je pri priznanju po usklajevanju mnenj prav tako soglasno izbrala Petra Ribnikarja.

*Prof. dr. Ignacij Voje čestita prvemu prejemniku Aškerčeve nagrade prof. dr. Jožetu Žontarju. V ozadju se med državnim sekretarjem Ministrstva za kulturo Cirilom Baškovičem in direktorjem Arhiva RS mag. Vladimirjem Žumrom smeje prejemniku Aškerčevega priznanja Petru Ribnikarju. Ljubljana, 23. oktober 2002.
(Vir: Fotodokumentacija Arhivskega društva Slovenije, foto Tatjana Rodošek)*

Ker so bila navodila za pripravo in utemeljitev predlogov na začetku še precej ohlapna, je bilo treba poskrbeti za konsistentne utemeljitve izbora. Janez Kopač je zato prevzel obveznost, da bo iz štirih utemeljitev za Aškerčevo nagrado Jožetu Žontarju pripravil skupno utemeljitev, medtem ko je za podrobnejšo utemeljitev priznanja Petru Ribnikarju komisija zaprosila kar Arhiv RS kot predlagatelja.

Komisija je svojo odločitev posredovala izvršnemu odboru ADS, ki je o tem razpravljal na seji 1. oktobra. Po daljši razpravi je potrdil oba sklepa oziroma izbor komisije, hkrati je ugotovil, da je treba na podlagi pridobljenih izkušenj dodelati in izpopolniti kriterije za podelitev ter sprejeti Poslovnik o delu Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj, ki bo urejal način delovanja komisije, njene pravice in dolžnosti, izpopolnjene kriterije za dodelitev nagrad in priznanj, vsebino in čas trajanja javnega razpisa ter slovesno podelitev nagrad in priznanj. Po izkušnjah, ki smo jih pridobili s prvo po-

delitvijo, je izvršni odbor decembra 2002 pripravil predlog poslovnika, ki je bil januarja 2003 dan v javno obravnavo.

V vmesnem času oziroma pred slovesno podelitvijo sta se direktor Zgodovinskega arhiva Ljubljana Branko Kozina in tajnik društva uspela dogovoriti z Mestno občino Ljubljana, da bo podelitev izpeljana v Veliki sejni dvorani ljubljanskega magistrata. Ker je bil Aškerc ljubljanski mestni arhivar, bi težko našli primernejši prostor. Prav tako je bilo treba poskrbeti za diplome, glasbeno spremljavo, pogostitev in seveda za scenarij, ki sta ga predsednica Pavšič Milost in tajnik Nared uskladila z občinskim protokolom. Takrat sestavljeni scenarij podelitvene slovesnosti se do danes ni bistveno spremenil.

Velika sejna dvorana ljubljanske Mestne hiše je ob slovesnih podelitvah Aškerčeve nagrade in Aškerčevih priznanj vedno povsem polna. Fotografija je iz leta 2012. (Vir: Fotodokumentacija Arhivskega društva Slovenije)

Prva lavreata sta na slovesni podelitvi 23. oktobra 2002 torej postala univerzitetni profesor in arhivski svetnik dr. Jože Žontar, ki je prejel Aškerčevo nagrado za življenjsko delo, in arhivski svetnik Peter Ribnikar, ki smo mu namenili Aškerčevo priznanje za objavo *Sejnih zapisnikov Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželnih vlad za Slovenijo v obdobju 1918–1921*. Slavnostni govornik na podelitvi je bil akademik prof. dr. Vasilij Melik, ugledni zgodovinar in dober poznavalec arhivske stroke. Za popestritev programa je poskrbel godalni kvartet Glasbenega ateljeja Tartini iz Ljubljane, prireditev pa sta s svojima nagovoroma obogatila ljubljanska županja Viktorija Potočnik in državni sekretar z Ministrstva za kulturo RS Ciril Baškovič.

S temi besedami je predsednica komisije Nada Čibej sklenila poročilo o prvi podelitvi:

»Pa smo. Zaživelo je tisto, za kar so se člani društva, vodilni, pa tudi ostali zaposleni v arhivih prizadevali že leta prej. Zdaj smo mi vsi odgovorni, da

te nagrade in priznanja zelo resno umestimo v arhivsko okolje. To je odgovorno delo, kar pomeni, da moramo tudi predloge sestaviti resno, z vsemi podatki, ki jih komisija zahteva – utemeljitvijo, bibliografijo, dodatnimi obrazložitvami, dokumentacijo in drugim. Priloge so lahko tudi fotokopije že objavljenih podatkov. Člani komisije smo prepričani, da vam to delo ne bo v nadlogo, temveč v čast, in da ne bo povzročalo vsem znane »fovšarije«, ampak zavest, da se delo arhivista ceni in da je tudi nagrajeno. Navsezadnje, lahko boste že naslednjič prav vi nagrajeni za svoje delo.«²

Normativni akti

Na podlagi 19. in 20. člena Pravil ADS ter Pravilnika o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj za posebne dosežke v arhivistiki, sprejetega na občnem zboru ADS dne 3. aprila 1996, ter dopolnila tega pravilnika, sprejetega na korespondenčnem občnem zboru dne 26. maja 2000, je občni zbor 19. marca 2003 sprejel še Poslovnik o delu Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj.

Poleg dveh členov (19. in 20. člen, v leta 2019 sprejetih Pravilih ADS sta to 41. in 42. člen) društvenega »statuta« sta torej podeljevanje Aškerčevih nagrad in priznanj regulirala poseben pravilnik in poslovnik o delu komisije. Oba akta sta bila na občnem zboru 20. marca 2009 nekoliko dopolnjena. V pravilniku je bil dopolnjen 12. člen v smislu, da mora predlog za podelitev nagrade oziroma priznanja vsebovati tako predstavitev predlaganega kandidata kot utemeljitev predloga, da so dobrodošle priloge, ki dodatno podpirajo predlog, in da je treba predlog poslati tako v fizični obliki s priporočeno pisemsko pošiljko kot tudi v elektronski obliki na elektronski naslov društva. Na istem zboru je bil dopolnjeno tudi besedilo prve alineje 12. člena poslovnika o delu komisije; pri kriterijih je bilo namreč jasneje opredeljeno, da se Aškerčevo priznanje podeljuje za odmevne dosežke v obdobju zadnjih dveh let oziroma od zadnje podelitve.

Določbe pravilnika in poslovnika so bile po predhodni javni obravnavi 30. marca 2020 na dopisnem (zaradi epidemije koronavirusne bolezni covid-19) zboru članov ADS posodobljene in smiselno združene v novi Pravilnik o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj, ki podrobneje določa podeljevanje nagrad in priznanj, postopek predlaganja kandidatov, kriterije za podeljevanje nagrad in priznanj, način izbora prejemnikov in podelitev kot takšno. Prav tako pravilnik določa sestavo, oblikovanje in delovanje Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj. Pravilnik je objavljen na društveni spletni strani.

V letu 2002 je Ministrstvo za kulturo RS odobrilo finančna sredstva v višini 1.000.000 tolarjev (SIT), ki so pokrila eno Aškerčevo nagrado, eno Aškerčevo priznanje ter stroške za oblikovanje in tisk diplom. Z višino odobrenih sredstev je bilo tudi v prihodnjih letih (vse do danes) pogojeno število podeljenih Aškerčevih priznanj, saj normativni akti določajo, da društvo podeli eno nagrado in do dve priznanji, pri čemer denarni del nagrade znaša tri povprečne bruto plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji v preteklem letu in denarni del priznanja eno povprečno bruto plačo. Iz finančnih razlogov je bilo v letih 2002, 2004, 2012, 2014 in 2016 poleg nagrade podeljeno le eno priznanje.

² Čibej, Nada: Poročilo Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj v letu 2002. V: *Arhivi* 25 (2002), št. 2, str. 119–120.

Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj

V okviru ADS deluje Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj za izjemne dosežke v arhivistiki, ki zbira nominacije ter pripravlja izbor in utemeljitve predlogov za podelitev nagrad in priznanj. Izvršni odbor izmed članov društva, ki so zaposleni v arhivskih zavodih, predlaga kandidate za člane komisije. Za štiriletni mandat so izvoljeni na zboru članov.

Komisijo sestavlja pet članov, ki na prvi seji izberejo predsednika in njegovega namestnika ter zapisnikarja. Seje komisije sklicuje in vodi njen predsednik, v njegovi odsotnosti pa namestnik. Komisija je sklepčna, če je na seji navzočih več kot polovica članov komisije, medtem ko odločitve sprejema z večino glasov navzočih članov. Kadar komisija odloča o prejemnikih nagrad oziroma priznanj, je za odločitev potrebna večina vseh članov komisije.

O delu komisije predsednik poroča ob podelitvi nagrad in priznanj ter na rednem zboru članov ADS.

Obdobje 2004–2024

Po daljši predstavitvi premierne podelitve leta 2002 se bomo skozi preostalih deset sprehodili nekoliko hitreje.

Leta 2004 se je komisija prvič srečala s primerom, da je bil za Aškerčevo priznanje predlagan njen član (Milko Mikola). Komisija je zato svoje delo prekinila, dokler izvršni odbor društva ni imenoval nadomestne članice Marije Hernja Masten. Podobno se je zgodilo tudi v letih 2006 (za priznanje predlagano Sonjo Anžič je zamenjala Mija Mravlja) in 2022, ko sta začasna člana komisije namesto Elizabete Eržen Podlipnik in Aleksandra Žižka postala Gorazd Stariha in Borut Batagelj. Slavnostna podelitev je bila sicer leta 2004 prav na dan slovenskih arhivov 20. oktobra, medtem ko je bil dogodek posebej zaznamovan še s petdesetletnico delovanja ADS. Leta 2004 je bilo za nagrado sicer predlaganih kar osem kandidatov, za priznanje pa šest. Aškerčevo priznanje je prejel Milko Mikola in nagrado Vladimir Žumer, ki se je društvu oddolžil z radodarno gesto, saj je tretjino denarne nagrade doniral za organizacijo arhivskega zborovanja leta 2005.

Praktično ves znesek nagrade je društvu donirala Ema Umek, prejemnica Aškerčeve nagrade za življenjsko delo leta 2006. Takrat sta bili prvič podeljeni dve priznanji, in sicer eno Ale-

Leta 2004 sta pred vrata arhivske nesmrtnosti stopila mag. Vladimir Žumer in dr. Milko Mikola (Vir: Fotodokumentacija Arhivskega društva Slovenije, foto Tatjana Rodošek)

ksandru Žižku in drugo trem sodelavcem Zgodovinskega arhiva Ljubljana: Sonji Anžič, Damjanu Hančiču in Tatjani Šenk. Predlogov je bilo sicer spet veliko, dvanajst, pet za priznanje in sedem za nagrado, kar komisiji gotovo ni olajšalo dela. Kljub temu je obe priznanji izbrala soglasno, za podelitev nagrade Emi Umek so glasovali štirje člani.

Kar nekaj zaslužnih kolegic in kolegov je bilo za Aškerčevo nagrado predlaganih večkrat, kar je povsem razumljivo, saj smo stanovske nagrade in priznanja začeli podeljevati razmeroma pozno, na dve leti in le po eno nagrado. Nekateri so bili nominirani tudi trikrat ali štirikrat, preden so zasluženo nagrado res tudi prejeli, nekatere je žal prehitela smrt.

Med večkrat predlaganimi je bil tudi inštitut Studia slovenica oziroma njegov ravnatelj Janez Arnež, ki je Aškerčevo nagrado po soglasnem sklepu komisije prejel leta 2008, in sicer za izjemne prispevke na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine slovenskih izseljencev. Izbor je sicer dvignil nekaj obrvi, ker naj nagrajenec ne bi bil »naš«, torej arhivist. Mislim, da obseg in bogastvo arhivskega gradiva, ki ga je zasebna ustanova Studia slovenica zbrala med slovenskimi izseljenci in pripeljala v Slovenijo, prepričljivo odgovarja vsem dvomljivcem. Za nagrado so sicer prispeli štirje predlogi za dva kandidata, za priznanji pet predlogov za štiri kandidate. Aškerčevi priznanji sta takrat za svoji izstopajoči deli po soglasnem sklepu komisije prejeli Andreja Klasinc Škofljanec in Meta Matijević. Omenimo še, da je komisija zaradi nekaterih zapletov in nejasnosti v postopku oblikovanja sklepov o izbiri predlaganih kandidatov predlagala izvršnemu odboru ADS popravka 12. člena pravilnika in poslovnika, kar je bilo naslednje leto s sklepom občnega zbora tudi uresničeno.

Kakovostnih predlogov ni manjkalo tudi dve leti kasneje. Na seji 14. septembra 2010 je imela komisija v novi sestavi na mizi pet predlogov (za sedem kandidatov) za priznanje in pet predlogov za nagrado. Kljub večjemu številu predlogov so nekateri očitno izstopali, zato so prejemnike izbrali že na tej seji, kar je izvršni odbor izbor še isti dan tudi formalno potrdil. Aškerčevo nagrado za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike in dolgoletno zaslužno delo v ADS je na dan slovenskih arhivov prejel France Martin Dolinar. Eno Aškerčevo priznanje je prejela Gordana Šovegeš Lipovšek za *Vodnik po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu županije Zala v Zalaegerszegu*, drugo sta si razdelila Miha Preinfalk in Matjaž Bizjak za izjemno znanstveno-kritično objavo turjaških listin v dveh knjigah. Slovesno podelitev si bomo zapomnili po nagovorih ministrice Majde Širce in ljubljanskega župana Zorana Jankovića, a tudi po tem, da predsednici društva ni bilo več treba igrati tudi povezovalke prireditve, saj je to vlogo prevzela Mojca Kranjc, ki je to počela tudi na naslednjih podelitvah (razen v letih 2018 in 2020, ko je dogodek povezoval Gregor Jenuš).

Leta 2012 je komisija izbirala med štirimi predlogi za nagrado in prav toliko za priznanje. Zaradi bolj suhe društvene blagajne je bilo poleg nagrade – enako kot v letih 2014 in 2016 – podeljeno le eno priznanje; odnesel ga je Bojan Cvelfar. Aškerčeva nagrada za življenjsko delo je prav tako šla v Zgodovinski arhiv Ljubljana oziroma njegovemu upokoјencu Francetu Štuklu, dolgoletnemu prvemu škoјfeloškemu arhivistu.

Čez dve leti se je komisija odločila, da z zbiranjem predlogov na javnem razpisu pohiti. Razpis je bil odprt med 9. junijem in 11. julijem 2014, pravočasno pa je prispelo pet predlogov za Aškerčevo priznanje (dva predloga tudi za arhiva kot ustanovi) in trije za Aškerčevo nagrado. Za nagrado je bila dvakrat predlagana dolgoletna direktorica Arhiva RS in častna članica ADS Marija Oblak Čarni, ki jo je komisija tudi soglasno izbrala. Priznanje je namenila Juretu Volčjaku za odmevne objave arhivskih virov ter popularizacijo arhivske dejavnosti doma in v tujini.

Komisija je glavnino svojega dela opravila že v prvih dneh septembra. Slovesna podelitev v Veliki sejni dvorani Mestne hiše v Ljubljani je sledila 23. oktobra in je bila zaznamovana tudi s 60. obletnico delovanja arhivskega dru-

*Vabilo na osmo podelitev
(Vir: Stalna zbirka Arhivskega društva Slovenije)*

štva. Prof. dr. Ignaciju Vojetu, sicer slavnostnemu govorniku, ki je poudaril pomen arhivskega gradiva ter povezanosti arhivske stroke in zgodovinarstva, je bil zaradi njegovega prispevka k popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti med študenti in strokovno javnostjo podeljen naziv častnega člana ADS. »Arhivom sem posvetila ves svoj delovni vek«, pa je v zahvali povedala Oblak Čarni.

Tudi leta 2016 je komisija pohitela: razpis se je končal 8. julija in že 23. avgusta je bilo na vrsti odpiranje prispelih predlogov. V ostri konkurenci štirih predlogov za priznanje se je komisija odločila za avtorja tega prispevka, ki je zasnoval in vodil doslej največji arhivski razstaveni projekt *Arhivi – zakladnice spomina*. Za nagrado je prispelo šest predlogov, od tega pet za življenjsko delo Petru Pavlu Klasincu, ki ga je komisija tudi soglasno izbrala. Klasinc je bil v desetletju pred tem za Aškerčevo nagrado že nekajkrat predlagan, njegovega dolgoletnega prizadevanja za akreditacijo študija arhivistike, ki je tri leta prej začel z vpisom prvih študentov, pač ni bilo mogoče spregledati. Odločitev komisije je bila v obeh primerih soglasna. Na koncu je padel še predlog, da bi ADS skušalo pridobiti sredstva za vsakoletno podelitev Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj, ki se, žal, ni uresničil.

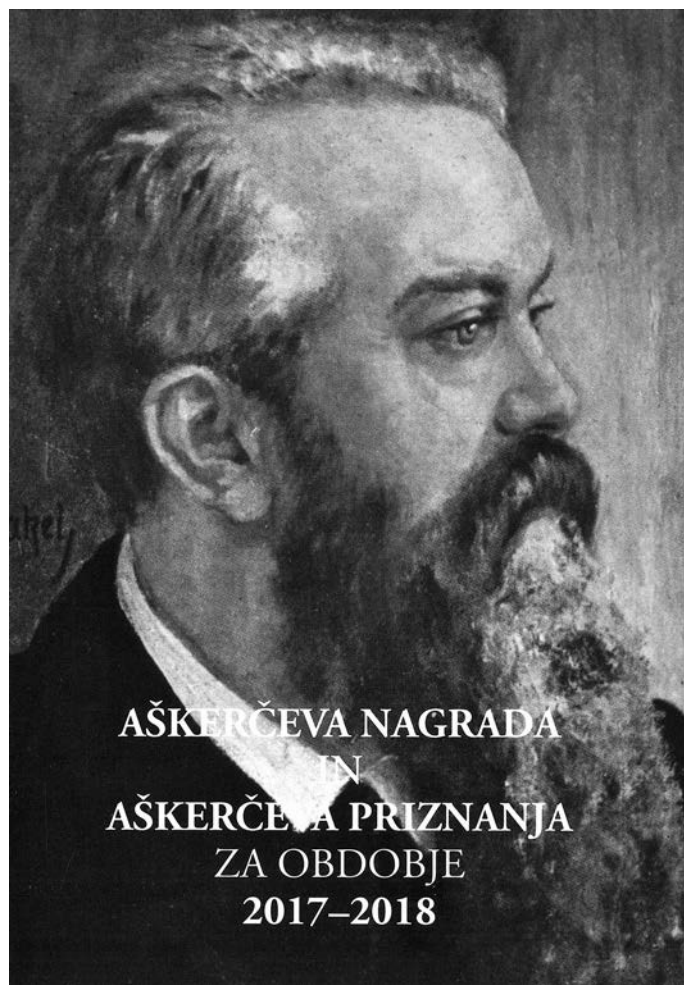
Z letom 2018 je odgovornost prevzela nova komisija, ki je javni razpis premaknila v »običajni« termin (13. avgust–12. september), pri čemer je bilo razveseljivo, da je lahko spet računala z dvema priznanjema. Dva dni po koncu razpisa je pregledala prispele predloge; teh je bilo petnajst. Dva predloga za Aškerčevo priznanje sta bila nepopolna, saj nista bila poslana tudi v elektronski obliki, kot sta to zahtevala Pravilnik o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj ter objavljeni javni razpis. Komisija je soglasno sklenila, da ju zato ne bo obravnavala. Za nagrado je prispelo osem predlogov za štiri kandidate in za priznanje pet predlogov za prav toliko kandidatov. Veliko število predlogov ni olajšalo dela komisiji, kljub temu je treba poudariti, da je na seji 20. septembra dva od treh prejemnikov izbrala soglasno, prav tako je izvršni odbor društva 26. septembra soglasno potrdil izbor vseh treh prejemnikov nagrade (pionir filmske arhivistike Ivan Nemanič) oziroma priznanja (Marija Čipić Rehar, Dejan Zadavec). Na slavnostni podelitvi, ki je 17. oktobra potekala pod častnim pokroviteljstvom predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja, so zbrane nagovorili predsednica ADS Hana Habjan, podžupan Mestne občine Ljubljana Aleš Čerin in državni sekretar na Ministrstvu za kulturo RS Jan Škoberne, slavnostni govornik je

bil Branko Šuštar. Nagrado in priznanji sta kot običajno podelila predsednik komisije in predsednica društva.

V letu 2020 se je komisija sestala na dveh rednih sejah, eno sejo je opravila korespondenčno. Člani komisije so sodelovali tudi pri pripravi novega Pravilnika o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj, ki je bil sprejet na zboru članov konec marca. Javni poziv je bil 10. avgusta objavljen na spletni strani, prav tako je bil poslan na e-naslove članov društva in na arhivsko dopisno listo. S spremembo pravilnika smo začeli govoriti o javnem pozivu in ne več razpisu, pri čemer poziva v skrajšani obliki tudi nismo več objavljali v enem od dnevnih časopisov. Za Aškerčevo nagrado so prispeli trije predlogi za prav toliko kandidatov, za Aškerčevo priznanje sedem predlogov za šest kandidatov oziroma izvedenih projektov. Eno priznanje je šlo tako rekoč tradicionalno za kritično objavo arhivskih virov in pomemben prispevek k popularizaciji arhivov in arhivskega gradiva (Nataši Budna Kodrič), z drugim je bilo nagrajeno dolgoletno delo Vesne Gotovina in Hedvike Zdovc na področju dela z ustvarjalci arhivskega gradiva ter odbiranja arhivskega gradiva iz dokumentarnega. Komisija je dala s tem jasen znak, da se »izplača« tudi zelo pomembno delo v zunanji službi ter ne le objavljane virov in priprava razstav. Marija Hernja Masten je zaslužila Aškerčevo nagrado za življenjsko delo na področju varovanja in ohranjanja slovenske arhivske dediščine ter posredovanja le te javnosti.

Leto 2020 si bomo zapomnili tudi po strogih omejitvah zaradi epidemije koronavirusne bolezni (covid-19), ki so podelitvi žal vzele slovesen značaj, saj so bili navzoči le nagrajenke, podeljevalci in majhna organizacijska ekipa.

Leta 2022 se je ob dvajsetletnici arhivskih stanovskih nagrad zgodba zavrtela enajstič. Javni poziv je dal enajst popolnih predlogov, za nagrado štiri in za priznanje sedem. Ker sta bila nominirana tudi člana komisije, ta ob odpiranju o prispelih predlogih vsebinsko ni razpravljala, temveč je prosila izvršni odbor za imenovanje dveh nadomestnih članov komisije. Za nadomestna člana sta bila ekspeditivno imenovana Borut Batagelj in Gorazd Stariha in čez teden dni se je 20. septembra komisija spet sestala. Skladno z 10. členom Pravilnika o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj so člani o izbiri kandidatov za eno Aškerčevo nagrado in dve Aškerčevi priznanji odločili z javnim glasovanjem. Komisija je vse prejemnike izbrala soglasno, prav tako je izvršni odbor ADS izbor komisije soglasno potrdil.

Naslovnica drobne publikacije, v kateri so bili leta 2018 poleg izčrpne predstavitve prejemnikov nagrade in priznanj objavljeni tudi skrajšani predlogi oziroma predstavitve nominirancev (Vir: Stalna zbirka Arhivskega društva Slovenije)

Na dan slovenskih arhivov 20. oktobra smo eno priznanje podelili Danijeli Juričič Čargo in Lilijani Žnidaršič Golec, drugo Mojci Horvat, Aškerčeva nagrada za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike in dolgoletno zaslužno delo v arhivskem društvu je šla v roke Vladimirja Kološe.

In leto 2024, ko slavimo sedemdesetletnico našega društva? Ko to pišem, je besedilo javnega poziva že pripravljeno. Sredi avgusta bo poziv povabil člane društva, arhive in druge »fizične in pravne osebe, ki delujejo na področju varstva kulturne dediščine«, da na naslov Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj pošljejo dobro utemeljene predloge. Ko bo prva številka letošnje revije *Arhivi* izšla, bodo imena Aškerčevih lavreatov za obdobje 2023–2024 verjetno že znana.

Komisija o vsaki podelitvi in o procesu, ki je do nje pripeljal, pripravi poročilo za revijo *Arhivi*. V njem so predstavljeni nagrajenci in v zadnjih letih omenjeni tudi vsi nominiranci, prav tako je ob poročilu objavljen slavnostni govor s podelitve, priložnostni nagovor predsednika društva, kaka zahvala lavreatov ipd. V letih 2014, 2016 in 2018 je bila ob podelitvi izdana tudi drobna brošura, v kateri so bili poleg izčrpne predstavitev prejemnikov nagrade in priznanj objavljeni tudi skrajšani predlogi oziroma predstavitev tistih, ki so bili nominirani, a ne tudi izbrani.

Še enkrat o kriterijih

Ker se še vedno dogaja, da predlagatelji premalo pozorno preberejo navodila objavljenega javnega poziva oziroma pri pisanju utemeljitve ne sledijo kriterijem za podelitev nagrade ali priznanja, velja slednje izpostaviti tudi na tem mestu. Veljavni Pravilnik o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj (sprejet na zboru članov ADS marca 2020) ima kriterije za podelitev nagrad in priznanj opredeljene v 8. in 9. členu. Kriteriji so podobni že od prve podelitve leta 2002 oziroma od sprejetja poslovnika o delu komisije spomladi 2003. Leta 2009 je bilo pri kriterijih za priznanje bolj eksplicitno določeno, da se upoštevajo dosežki zadnjih dveh let, nekaj kozmetičnih popravkov je bilo tudi ob pripravi zdaj veljavnega pravilnika iz leta 2020.

»8. člen

Aškerčeve nagrade se podeljuje za:

- izjemne prispevke k razvoju slovenske arhivistike, strokovnega izobraževanja in arhivske zakonodaje (če je kandidat s svojim strokovnim delom ustvaril nove in boljše pogoje za varovanje arhivske dediščine oziroma posredovanje le-te javnosti, pripomogel k uveljavljanju svetovnih arhivskih smernic v slovenski praksi oziroma prispeval k strokovni izobraževalni literaturi s področja arhivistike);
- izjemne prispevke na področju varovanja in ohranjanja slovenske arhivske dediščine oziroma posredovanje le-te javnosti;
- izjemne dosežke na arhivskem področju v mednarodnem merilu;
- večletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije;
- življenjsko delo.

Nagrado za življenjsko delo lahko prejme posameznik, ki izpolnjuje prve tri pogoje iz prejšnjega odstavka in najmanj dvajset let aktivno deluje v arhivski stroki.

9. člen

Aškerčeva priznanja se podeljuje za:

- odmevne prispevke k uveljavljanju in razvoju slovenske arhivistike, na področju varovanja arhivske dediščine, strokovnega izobraževanja, izdelave

- pomagal za uporabo arhivskega gradiva in arhivskih priročnikov ter arhivske zakonodaje v obdobju zadnjih dveh let oziroma od zadnje podelitve (če je kandidat s svojim strokovnim delom v krajšem času dosegel pomembne rezultate doma ali v tujini in posređoval le-te javnosti);*
- *prispevek k popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti;*
 - *objave arhivskega gradiva.*

Priznanja se podeljujejo za enega ali več pomembnih dosežkov. Prednost pri izbiri ima kandidat, ki izpolnjuje več kriterijev.»³

Tabela 1: Dosedanji prejemniki Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj

Leto	Prejemniki ⁴
2002	• dr. Jože Žontar za življenjsko delo • Peter Ribnikar za objavo arhivskih virov <i>Sejni zapisniki Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo (1918–1921)</i>
2004	• mag. Vladimir Žumer za izjemne prispevke k razvoju slovenske arhivistike • dr. Milko Mikola za objave in popularizacijo arhivskega gradiva
2006	• dr. Ema Umek za življenjsko delo • mag. Aleksander Žižek za objavo celjskih mestnih pravic z naslovom <i>Našim zvestim, ljubim celjskim meščanom: Karel VI. potrdi celjske mestne svoboščine</i> • mag. Sonja Anžič, Tatjana Šenk in dr. Damjan Hančič za razstavo in izdajo dveh publikacij s skupnim naslovom <i>500 let ljubljanskih županov</i>
2008	• Institut Studia slovenica (ravnatelj Janez Arnež) za izjemne prispevke k zbiranju, varovanju in ohranjanju arhivske dediščine slovenskih izseljencev • Meta Matijević za obsežno monografijo <i>Novomeške hiše in ljudje</i>, pripravljeno na podlagi bogatih arhivskih virov • Andreja Klasinc Škofljanec za <i>Vodnik po arhivskem gradivu Studia slovenica</i>, ki je rezultat več let trajajočega urejanja in popisovanja gradiva slovenskih izseljencev
2010	• dr. France Martin Dolinar za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine, posredovanja le-te javnosti, strokovnega izobraževanja ter večletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije • Gordana Šovegeš Lipovšek za <i>Vodnik po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu županije Zala v Zalaegerszegu</i> • dr. Miha Preinfalk in dr. Matjaž Bizjak za znanstveno-kritično objavo listin v dveh knjigah z naslovom <i>Turjaška knjiga listin I, II</i>
2012	• dr. France Štukl za življenjsko delo pri zbiranju, varovanju in ohranjanju arhivske dediščine, posredovanju te javnosti, pri strokovnem izobraževanju ter za večletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije • mag. Bojan Cvelfar za odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju uveljavljanja svetovnih arhivističnih smernic v slovensko arhivsko prakso
2014	• Marija Oblak Čarni za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike, varovanju in ohranjanju arhivske dediščine in njenemu predstavljanju javnosti ter za dolgoletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije • dr. Jure Volčjak za pomemben prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju objavljanja arhivskega gradiva ter za popularizacijo slovenskih arhivov in arhivske dejavnosti doma in v mednarodnem prostoru

³ Pravilnik o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj: <http://www.arhivsko-drustvo.si/pravilnik-o-podeljevanju-askercevih-nagrad-in-askercevih-priznanj/> (dostop: 9. 8. 2024).

⁴ Za vsako leto je najprej naveden prejemnik nagrade, sledi(ta) prejemnik(a) priznanja.

2016	- dr. Peter Pavel Klasinc za življenjsko delo na področju slovenske arhivistike, zlasti posredovanja arhivske dediščine javnosti, organizacije študijskega programa arhivistike in dosežkov na arhivskem področju v mednarodnem merilu - dr. Andrej Nared za vodenje in realizacijo projekta slovenskih arhivov z naslovom <i>Arhivi – zakladnice spomina</i>
2018	- Ivan Nemanič za življenjsko delo in izjemen prispevek k ohranjanju slovenske filmske arhivske dediščine - mag. Marija Čipić Rehar za pripravo kakovostnih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in objavo arhivskega gradiva v dveh zvezkih regist listin Nadškofijskega arhiva Ljubljana - dr. Dejan Zadravec za delo <i>Ptujski meščani do uničujočega požara leta 1684: biografsko-prosopografski priročnik</i>
2020	- Marija Hernja Masten za življenjsko delo na področju varovanja in ohranjanja slovenske arhivske dediščine ter posredovanja le-te javnosti - Vesna Gotovina in mag. Hedvika Zdovc za pripravo Zbirnega kataloga rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi in s tem za odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju dela z ustvarjalci arhivskega gradiva ter odbiranja arhivskega gradiva iz dokumentarnega - Nataša Budna Kodrič za kritično objavo arhivskih virov v delu <i>Korespondenca Jožefine in Fidelija Terpinca (1825–1858)</i> in s tem za pomemben prispevek k popularizaciji arhivov in arhivskega gradiva
2022	- mag. Vladimir Kološa za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike, na področju varovanja in ohranjanja slovenske arhivske dediščine in posredovanja le-te javnosti ter za dolgoletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije - mag. Danijela Juričič Čargo in dr. Lilijana Žnidaršič Golec za 4. in 5. zvezek <i>Vodnika po urbarjih Arhiva Republike Slovenije</i> ter s tem uspešen zaključek projekta izdajanja serije <i>Vodnikov po urbarjih Arhiva Republike Slovenije</i> - Mojca Horvat za monografijo in razstavo <i>Gospodstvo Negova, kot ga slikajo arhivski viri</i> ter s tem pomemben prispevek k popularizaciji arhivov in arhivskega gradiva

Tabela 2: Sestava Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj v obdobju 2002–2024

Obdobje	Sestava komisije
2002–2006	Nada Čibej (predsednica), mag. Vladimir Kološa, mag. Janez Kopač, dr. Milko Mikola, Emica Ogrizek
2006–2010	Mag. Drago Trpin (predsednik), mag. Sonja Anžič (namestnica predsednika), Marija Hernja Masten (zapisnikarica), mag. Danijela Juričič Čargo, mag. Marjan Vogrin
2010–2014	Mag. Bojan Cvelfar (predsednik do 2012), dr. Zdenka Bonin (predsednica po 2012), dr. Borut Batagelj (2012 nadomestil B. Cvelfarja), Andreja Klasinc Škofljanec, Judita Šega, dr. Julijana Visočnik
2014–2018	dr. Zdenka Bonin (predsednica), dr. Borut Batagelj, Andreja Klasinc Škofljanec, Judita Šega, dr. Julijana Visočnik
2018–2022	dr. Andrej Nared (predsednik), Katja Zupanič (namestnica predsednika), Elizabeta Eržen Podlipnik (zapisnikarica), Ivan Fras, Aleksandra Pavšič Milost
2022–2026	dr. Andrej Nared (predsednik), dr. Julijana Visočnik (namestnica predsednika), Elizabeta Eržen Podlipnik (zapisnikarica), Mirjana Kontestabile Rovis, dr. Aleksander Žižek

Za konec in za naprej

Za konec naj se navežem na misli Nade Čibej po prvi podelitvi leta 2002. Arhivisti smo svoje stanovske nagrade in priznanja v primerjavi z drugimi strokami s področja varstva kulturne dediščine dobili precej pozno, dobro desetletje po osamosvojitvi Slovenije, čeprav so bili na strani društva nekateri koraki narejeni že leta pred tem. Ocenjujem, da se je bienalno podeljevanje Aškerčeve

nagrade in Aškerčevih priznanj v dveh desetletjih lepo usidrilo v arhivistično kolektivno zavest. To dokazujejo številni dobro utemeljeni predlogi, ki jih komisija od različnih arhivov in posameznikov prejme na sredi avgusta objavljene javne pozive. Predlogi pričajo o tem, da v slovenskih arhivih veliko in kakovostno delamo, pri čemer znamo hkrati ceniti in nagraditi presežke svojih kolegic in kolegov. Seveda je človeško, da kdaj zaznamo razočaranje med neizbranimi nominiranci ali tistimi, ki jih ni nihče predlagal, in morda začudenje nad kakšnim lavreatom. Menim sicer, da si take in drugačne komentarje dovolijo predvsem tisti, ki niso spisali še nobenega predloga, predvsem pa niso bili nikoli pred zahtevno nalogo, da bi morali prejemnika enega ali dveh priznanj izbrati med štirimi ali petimi dobrimi predlogi.

Naloga Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj je odgovorna in pogosto težka, zato je pomembno, da so vanjo izvoljeni izkušeni, razgledani in preudarni arhivisti. Odpiranju prispelih predlogov in ugotavljanju njihove formalne ustreznosti namreč sledi najpomembnejše opravilo komisije, ki se ga je treba lotiti z zvestim sledenjem pravilniku in njegovim kriterijem, a hkrati z razgledom čez zidove »svojega« arhiva in s sposobnostjo sprejemanja drugačnih mnenj, kar mora na koncu pripeljati do prepričljive, po možnosti soglasne izbire prejemnikov nagrade in priznanj. Pomembno in pomenljivo se mi zdi, da so bili dosedanja prejemniki nagrad in priznanj z nekaj res redkimi izjemami izbrani soglasno. Tudi zato sem prepričan, da je komisija v vseh sestavah v danem trenutku vedno izbrala tiste predloge, ki so bili formalno popolni in korektni, hkrati pa vsebinsko prepričljivi. Vsebinsko močan je lahko le predlog, ki temelji na odlično opravljenem delu in oprijemljivih rezultatih.

SUMMARY

THE ARCHIVAL "CHALICES OF IMMORTALITY" THE AŠKERC AWARDS AND AŠKERC RECOGNITION AWARDS 2002–2024

For many years, the Archival Society of Slovenia (ADS) has endeavoured to grant awards and recognitions for exceptional accomplishments in the field of archival science. A commission was created and a special rulebook on awards and recognitions was adopted in 1996, but not much was done in practice since the necessary funds were not provided until 2002.

The public knows Anton Aškerc (1856–1912) primarily as a poet, but he also holds a special place in Slovenian archives history as the first city archivist of Ljubljana. For this reason, Slovene archivists have named their awards and recognitions after him. The Aškerc Recognition Award was created to honour exceptional accomplishments in the present day, while the Aškerc Award was intended to honour lifetime achievements or outstanding contributions to the advancement of the archival profession over a lengthy period of time. The Archival Society of Slovenia grants one prize and two recognitions every two years; due to budget constraints, only one prize was granted in 2002, 2004, 2012, 2014, and 2016.

The Commission for the Aškerc Awards and Aškerc Recognition Awards operates within the organization's framework. It is responsible for gathering nominations, selecting, and justifying proposal submissions for the prize. The assembly of members chooses the commissioners for a four-year term of office from among the members of the society who work for archival institutions.

The Archival Society of Slovenia granted seventeen Aškerc Recognition Awards and eleven Aškerc Awards between 2002 and 2022 (the selection pro-

cess for 2024 is still ongoing). Four recognitions were given to two or three recipients.

For twenty years, the Aškerc Award and the Aškerc Recognition Award, which are given out biennially, have been deeply ingrained in the minds of archivists. The numerous thoughtful suggestions the commission receives from different archives and people serve as proof of this. The suggestions attest to our diligence and superior work in Slovenian archives, as well as our ability to recognise and honour those who go above and beyond in their job.

The Commission for the Aškerc Awards and Aškerc Recognitions Awards has thus far performed its responsible work in six formations, but it is certain that at any given moment it always chose those proposals that were formally correct and convincing in terms of content. However, only a proposal based on excellent work and tangible results can be strong in content.